

Theophili Raynavdi Societatis Iesv Theologi, Opera Omnia

Tam hactenus inedita, quàm alias excusa, longo Authoris labore aucta & emendata : Accessit Tomvs Integer Complectens Indices Septemdecim in vniversum Opus, omnium quotquot prodierunt locupletissimos, Qvibus Absolvts Divinae Av Humanae Eruditionis Thesaurus Orbi literato aperitur ; Adiectus est ...

Raynaud, Théophile

Lugduni, 1665

Capvt III. De idiomatica siue verbali attributorum vnus naturæ in alteram transfusione; Christi compositionem & vnicam in vtraque natura subsistentiam consequente.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79561](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79561)

C A P V T III.

ergo vnitum; potest dari inadaequata vno; & talis, ut vnum extremum excedat localiter alterum, nec sint utraque vicinque est vnum.

Nova Rhiquisimi appendix, obiter explosa.

227. Erroris hactenus impugnati, noua appendix nuper emersit, nec ab hæreticis. (quod minus mirum esset, cum eorum proprium sit noua semper errorum monstra fundere,) sed à Catholicis, ex eorum numero qui Hypermystici & Transpiuitales audire affectant. Inter eos quidam, humanitatem Christi, ad omnem planè locum diffundunt quoad substantiam suam, in quo fuerint aliqui in nomine Christi congregati, iuxta Christi promissum Matth. 18. quod de præsentia corporali & substantiali humanitatis Christi, accipi vocationis sollemnem professio, (ut quam micissimè dicam,) & omnino præter, ac contra Christi mentem. Agebat ibi Christus Dominus de aliquibus super terram condescendibus, quos affirmat, quidquid petierint imperpetuum. *Ibi enim sunt, inquit, duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.* Nimirum quia ipse eorum oculoquitur pro illis, agens & mouens illos, cum ut Deus cooperans & praueniens, tum quatenus homo per imperatorem auxiliorum ac largitionem, ad petendum quæ deceant sintque iure imperanda. Qui sensus loci prædicti, vides quam non exigat localem humanitatis Christi præsentiam, in omni loco ubi fuerint duo vel tres in nomine Christi congregati. Multoque minus eum sensum fert locus ille, iuxta interpretationem aliorum, qui censent reddi verbis illis rationem non versus immediatè præcedentis quem nunc proposuimus, sed anterioris; hoc est decimi octauum, quod dictum fuerat, quæcumque ab ecclesiasticis iudicibus soluerentur & ligarentur in terra, eadem & in cælo solui, ac ligari, Christo sententiam eorum firmante, quam in ipsius nomine pronunciant. Et hæc quoque interpretatio locum illum ita accipit, ut nullo modo satisfaciatur pacto illi nouo. Apertius etiam Origenes 1. contra Celsum, ea loca ad sensum planè diuersum inflectit, cum accipienda putet de præsentia diuinitatis Christi. Nouum hoc placitum, robustius suo tempore erit exagrandum, cum non iam in argulis insularibus, ut nunc sit, sed palam & publicè proficisso robore effret caput. Hoc item loco dimittenda est eius plena exagratio, quod nouitatis istius Autores, non dicant eam adeo variam, & ubiqvisimo conterminam valdeque affinem præsentia Christi prout hominis multiplicationem, consequi ex compositione Christi, & vultone hypostatica, quod est huius loci institutum: sed dicant eam oriri ex libera Christi voluntate, qui ita voluerit secundum humanitatem præsto esse omnibus super terram in nomine eius adunatis, ut putant eo Martini loco quem protulimus, significari; cum tamen reuera eo loco non aliud significetur quam moralis assistentia Christi, & providentia nunquam intermitteunda. Quo eodem sensu S. Cyrillus 1. de sancta Trinitate cap. 16. accipienda docet non dissimilia verba apud Mattheum c. 27. *Eccè ego vobiscum sum omnibus diebus etc.* Negat enim S. Cyrillus hæc ad corporalem & realem Christi præsentiam pertinere. Hæc igitur in hereticis spiritualibus plenè exequenda, nunc mihi facio. Interim tamen aduertat prudens Lector, quod dedecet, etiam spirituales viros, prurigo nouandi, ut eo nomine ingeniosorum decus, & plausum imperitorum emercentur.

De idiomatica sine verbali attributorum vnius naturæ in alteram transfusione; Christi compositionem & vnicam in utraque natura subsistentiam consequente.

228. Nunc communicatio idiomatica sequitur exponenda, quo nomine, ut cum Genebrardo initio superioris capitis notabam, designatur communicatio verbalis prædicatorum vnius naturæ Christi, cum alia eiusdem naturæ concretè sumpta. *per Χριστον* vocat Damas. 4. fidei c. 19. Item lib. 3. cap. 4. *ὁ υἱὸς οὖν* nominat. Quia enim natura in concreto sumpta inuoluit suppositum, & in Christo vnicum suppositum duas naturas terminat, rectè omnino ac verè quod de tali supposito vnam naturam habente affirmatur, de eodem sub denominatione habentis aliam naturam asseritur: quia nulla (ut suppono,) adijcitur particula quæ determinet prædicationem ad suppositum præcisè ut in alterutra natura subsistens. Vnde materialiter & identicè, prædicatio est vera, ratione eiusdem suppositi de quo sub nomine terminantis aliam naturam enunciat, quod formaliter ei non competere nisi prout terminat aliam. Sed quia ad affirmationem veram sufficit identitas aliqua inter prædicatum & subiectum, eaque non deest in re præsentia, prædicationes quoque veræ sunt: quia sensus tantum est, illud ipsum suppositum quod terminat vnam Christi naturam, terminare aliam cui attributum responderet, & esse idem habens utramque.

Communicatio idiomatum, quid.

Alij hanc vocant *communicationem idiomatum*, sumpto *idiomate* pro *proprietas*, itémque sumpta *proprietas* pro quouis attributo, etiam si non sit præcisè proprietas, sed partus & functio proprietatis aliquodve adiunctum alterutrius naturæ. In tanta enim latitudine videtur sumpta in hoc negotio *proprietas*, ab ijs qui per communicationem idiomatum, intellexerunt communicationem proprietatum; alioqui non exhausissent hoc negotium, nec proposuissent quæcumque ad illud spectant. Constat enim non solas proprietates alterutrius naturæ præse acceptas, sed quæcumque vni quomodolibet tribuuntur in concreto, de altera itidem in concreto posse affirmari, idque passim per communicationem idiomatum factum accipi. Ceterum qui primi per *idiomata* in hoc negotio intellexerunt *proprietates*, quanquam re ipsa idem quod alij dicant, eos tamen Genebrardus deceptos putat affinitate Græcæ vocis, sonantis proprietates, (*ἰδιώματα* Græci appellant) cum voce *idiomatis*; quæametis Syllabarum extimo cortice alteri illi voci affinis, significatione tamen ab ea distat quam plurimum. Idem quippe sonat, quod *locutionem*. Ita ut attributum aliquod vnius naturæ Christi, tribui alteri naturæ in concreto, idem sit, quod, attributionem illam quantum attinet ad alteram naturam cui fit attributum illius communicatio, esse merè verbalem, nec pertinere nisi ad modum loquendi, licet sit vera & realis prædicatio ratione suppositi. Ita quidem Genebrardus. Quidquid tamen Autori idiomatum peregrinorum peritissimo visum sit, Anastasius Sinaita c. 2. *ἰδιώματα*. Duplici titulo de idiomate, vocem *idiomatis* exponit *proprietatem*: unde quamvis ratio communicationis idiomatum assignata à Genebrardo, mihi non displiceat, non tamen reijcio vulgarem.

Firmatur autoritate, & ratione.

229. Sic explicatam communicationem idiomatum, aut incidentiam proprietatū utriusque naturæ, ut loquitur Valdensis. l. 1. c. 42. n. 6. agnoscunt passim Scripturæ, Conciliæque, & Patres. Nihil enim frequentius est, quàm ut legamus, in Christo ob concursum divinæ & humanæ naturæ sub eadem Verbi personalitate, & humana de Deo, & divina de homine enunciatum. Deum sanè natum, passum, mortuum, & sepultum, & reditum, passim celebrant Scripturæ ac regulæ fidei, & vicissim hunc hominem affirmant Dominum gloriæ, & antequàm Abraham fieret, imò ante sæcula, existentem. Quæ omnia per solam communicationem idiomatum valere, notum est. Lunat ex nonnullis Patribus id illustrare.

S. Athanasius dialo. 5. de Trinitate n. 26. egregie planè rem hanc confirmavit, & illustravit exemplo hominis. [Sicut homo (inquit), ex animali & ex eo quod ratiocinatur compositus, una est personarum etiam una persona ex Deo & forma servi exiit: idèoque non dicitur, hæc dicit Dominus; sed ego dico vobis: & Ego sum vita & veritas. Itaque veluti si pars ratiocinatrix quæ homini inest, dicat, Ego sum ille ad imaginem Dei factus, ita comparatus ut interire non possim: & rursum pars eadem illa ratiocinatrix dicat, Ego sum terra & cinis, non loquitur modò animal, modò id quod ratiocinatur, sed idipsum quod ratiocinatur, modò quæ sibi propria sunt, modò quæ animali conveniunt, loquitur: ita homo, & Deus sermo, unica existens persona, quum ait, qui videt me, videt Patrem, significat suæ Deitatis contemplationem. Nec enim quisquis carnem vidit, Patrem vidit: sin minus & Pontius, & Herodes, & qui colaphos ei impererunt, & qui clavis ipsum confixerunt carnifices, comperirentur Patrem vidisse. Et quum inquit, dorsum meum flagris præbui, non significat Deitatis dorsum: neque cum ait, Quispiam me tetigit, Deitatis contactum dicit. Quinam enim Deitatem contigerit quispiam? Sed qui fide præditus, corpus illud tetigerat, utrumque tetigerat: manu quidem corpus, fide verò Deitatem; quandoquidem utrumque unica est persona, Christus, omnia factus omnibus ut omnium miseretur. Itaque non loquitur interdum Deus, interdum homo, nam, (ut antea dixi,) ne id quidem dici potest, modò quidem animal à parte ratiocinatrice distinctum, modò verò partem ratiocinatricem ab animali separatam loqui: sed pars ratiocinatrix in animali loquitur. Idem etiam dico de eo quod cum hoc comparavi, nempe de Dei & hominis unica persona, ut vndequeque unionem noris.]

S. Hilarius in Psalmum 54. ad titulum. [Eum de quo & per quem omnis prophetia est, ex Dei Filio hominis filium natum meminimus, & Dei naturam omnibus ante sæculis manentem, in naturam hominis esse ex partu Virginis genitam: ita ut naturæ posterioris adiectio, nullam defectionem naturæ anterioris afferret, neque qui iam homo esse cæperat, id quod ante hominem manebat, Deus scilicet, esse desineret. Hic ergo assumens carnis nostræ fragilitatem, & manens suus atque noster, ita agit, orat, proficitur, expectat omnia illa quæ nostra sunt, ut in his admisceat etiam illa quæ sua sunt; loquaturque interdum ex persona hominis, quæ & homo natus, & passus & mortuus est; interdum autem omnis ei secundum Deum sermo sit, quia ex Deo homo, & ex Dei Filio, hominis Filius extitisset: naturæ scilicet eius confidentiam non oblitus in verbis, quæ in assumptione licet hominis nostra humani sermonis consuetudine vsuque loquens, ut ex se atque virtute sua, quæ Deo sunt propria & digna loqueretur.]

230. Nazianzenus orat. 51. [Illud, secundum homo de Deo, & qualis celestis, tales & celestes, &, Nemo ascendit in celum, nisi qui descendit de celo, Filius hominis, & si quid aliud eiusdem generis, propter celestem unionem dici existimandum est: quemadmodum & illud, Per brisum omnia facta esse, & Christum in cordibus nostris habitare, non secundum eam Christi partem, quæ in oculos cadit, sed secundum eam quæ intellectu percipitur; commixtis videlicet, ut naturis, ita etiam nominibus, atque ob archissimam coniunctionem inter se vicissim commutantibus.]

S. Ambrosius l. 2. de fide c. 4. [Vnde illud quod lectum est, Dominum maiestatis crucifixum esse, non quasi in maiestate sua crucifixum putemus: sed quia idem Deus, idem homo: per divinitatem Deus, per susceptionem carnis homo Iesus Christus: Dominus maiestatis dicitur crucifixus, quia consors utriusque naturæ, id est humanæ atque divinæ, in natura hominis subijt passionem: ut indifferet, & Dominus maiestatis dicatur esse qui passus est, & Filius hominis, sicut scriptum est, qui descendit de celo. Per naturam igitur hominis & dubitant, & rædunt, & resurrexit. Quod enim cecidit, hoc resurrexit per naturam hominis.]

S. Augustinus. l. Trinit. c. 13. [Nisi ipse idem esset Filius hominis propter formam servi quam accepit, qui est Filius Dei propter Dei formam in qua est, non diceret Apostolus Paulus de Principibus huius sæculi, si enim cognovissent, nunquam Domini gloriæ crucifixissent. Ex forma enim servi crucifixus est, & tamen Dominus gloriæ crucifixus est: talis enim erat illa susceptio, quæ Deum hominem faceret, & hominem Deum: quid tamen propter quid, & quid secundum quid dicatur, adiuvante Domino, prudens & diligens & pius lector intelligit. Nam ecce diximus, quia secundum id quod Deus est, glorificat suos; secundum hoc utique quod Dominus gloriæ est: & tamen Dominus gloriæ crucifixus est, quia rectè dicitur & Deus crucifixus, non ex virtute divinitatis, sed ex infirmitate carnis, sicut dicimus, quia secundum id quod Deus est, iudicat; hoc est ex potestate divina non humana; & tamen ipse homo iudicaturus est, sicut Dominus gloriæ crucifixus est.]

231. S. Cyrillus tam frequens est in hac veritate, ut frustra sint designanda cetera loca. Legatur præ cæteris Anathematismi quarti explicatio itemque eius defensio. Sed illustrissimè l. 5. de Trinit. c. 27.

Nicephorus Constantinopolitanus Episcopus ad Leonem Papam. [Totus toti humanæ naturæ coniunctus, inconfusus, indissolubilis, supernaturalisque unionem operatus est: divina enim & humana natura inter se coeuntes in naturali sua proprietate indemnitatè persistunt perseverantque, nec vlla ex parte in se mutud transformantur: veruntamen propter naturalem illam coitionem, & copulam, nominum quoque communicationem mutuamque reciprocationem, pie concedendam existimamus: quandoquidem propter physicam illam admirandamque coeuntium naturarum inter se unionem, non re, sed sola imaginatione, unus eiusdemque quandam hæc distinctionem statuimus.]

Omnium verò distinctissimè & explicatissimè idem tradit S. Damascenus. Sic enim habet 3. fidei c. 3. in fine. [Verbum porro ea quæ humanitati conveniunt, sibi vendicat (ipsius enim sunt, cum sanctæ ipsius carnis sint) ac vicissim carni, quæ sua sunt, imperit; communicationis videlicet ratione, ob mutuam partium inter se commutationem, ac personalem unionem; & quia unus & idem erat, qui & divina & humana efficiebat, & in utralibet forma alteram sociam asciebat. Eoque nomine etiam Dominus gloriæ, cruci affixus esse dicitur, quamvis alioqui divina ipsius natura, minimè perperla sit: & rursus Filius hominis, ante passionem in celo esse dictus est, quemadmodum Dominus ipse]

non est idem cum π , eo modo quo accidens concretum est idem cum natura cui accidit, ut per se patet; nec potest eo modo de re enunciari; ita neque prædicatum substantiale potest enunciari de re cui substantiale est, perinde ac si esset accidens eius.

Cur perperam, Verbum, humanatum; Christus vero homo Diuinus, aut Deifer, Dominicus/ve dicatur.

234. Quæ est germana ratio, cur quædam humana prædicata, illegitimè enuncientur de Verbo, & quædam diuina de hoc homine, seu Christo. Malè enim quis cum Durando in 3. d. 4. q. 2. a. n. 9. diceret, *Verbum, esse humanum*, vel *humanisatum*; propterea vox *humanisatum* cadit in humanitatem, non autem in actionem qua humanitas fit Verbo coniuncta, ut aliquando contingit. Tunc enim Verbum rectè dicitur *humanisatum*, id est, factum homo. At cum humanisatio cadit in substantiam solam humanitatis, falsa est prædicatio, quia est denominatiua, & sapiens accidentalitatem, ac nexum non substantialem inter extrema, imo verò quemuis nexum remouens. Nam prædicatio denominatiua, quamuis cum sit de accidentibus, significet inexistenciam intrinsicam formæ in subiecto, tamen cum sit de substantijs, designat meram adiacentiam extrinsecam, absque vera & physica vnione. Cum enim n. gredo dicitur *humana*, significatur nigredinem inexistere homini: at cum vestis dicitur *humana*, denominatur mera adiacentia extrinseca, absque vnione. Quia ergo Verbum substantialiter se habet ad humanitatem, eique physice vnitur, propterea modus prædicandi denominatiuus, alienus est ab h. c. mysterio, quoad ea prædicata humana de Verbo, quæ veritati coniunctionis Verbi & humanitatis officerent. Parique ratione, & eadem ex causa, pleraque diuina prædicata illegitimè enunciantur de homine. Sic reijciuntur propositiones illæ *Christus est homo Dominicus*, vel *homo Diuinus*, aut *homo Deifer*. Hæ namque prædicationes, sunt denominatiuæ, & accidentariæ, designantque formam non vnitam subiecto, cum sint de entitate substantiali. Constat autem, hunc hominem, siue suppositum subsistens in hac humanitate, esse realiter ac substantialiter coniunctum prædictæ naturæ humanæ. Igitur non debet dici *homo Dominicus*, vel *Diuinus*, vel *Deifer*; sed *Dominus* & *Deus*. Humanitas quidem ipsa, vel caro, rectè dici potest *Dominica* vel *Diuina*, ut loquitur S. August. in c. 28. Iob. & Fulg. l. de incarn. c. 6. & Petrus Damiani serm. 60. ac Ferrandus episc. 1. ad Anatolium, nec non S. Cyrillus lib. 2. pentab. c. 8. & epistol. 1. ad Successum *sub finem*; vel *Deifera*, ut dixit S. Basilius in Psalmum 59. nimirum quia humanitas & caro, sunt nomina naturæ totalis aut partialis, non autem suppositi. Naturæ autem humanæ si remoueamus personalitatem Verbi, accidentaria est diuinitas, planèque extrinseca; vnde rectè potest denominari *Diuina* vel *Dominica* aut *Deifera*. At homo est nomen suppositi: proindeque hic homo, non *Diuinus*, vel *Dominicus*, aut *Deifer* dicendus est, sed *Deus*, & *Dominus*. Refert ex Nestorio, & reijcit, eā Christi hominis Deiferi nomenclationem, S. Cyrillus l. 1. pentab. c. 2. atque esse contra fidei traditionem.

Laxatio aliqua illius rigoris.

235. Non tamen me latet, hunc vocum rigorem sæpè negligi, & prædicata quæ à Christo exclusimus, plerumque ei à Patribus tribui, usurpata essentialiter, non denominatiuè. Quæ ratione Pater, alique duæ personæ augustissimæ Trinitatis, dicuntur diuinae; non sanè accidentario (ut cum Scripturæ, aut leges vocantur diuinae,) sed essentialiter; sunt enim essentialiter Deus. Et hoc sensu S. Dionysius c. 4. Eccles. Hierar. vo-

cavit Christum, *hominem diuinissimum*. Eadem prædicata secundum communem vsum denominatiui commutatione in essentialia ac substantiale. Cassianus perperam ferè appellat Christum, *hominem Dominicanum*; qui item loquendi modus apud D. Athanasium usurpatus est in disputatione Nicæna cum Arrio sæpèque ab Epiphano in Ancorato, & à S. Augustino q. 36. ex 83. & in Psal. 4. ac l. 2. de serm. Domini in monte, alibi que aliquoties; sed id castigauit I. retract. c. 19. verbis illis. [Non video vtrum rectè dicatur homo Dominicus, qui est mediator Dei & hominum, homo Christus Iesus; cum sit vtique Dominus: Dominicus autem homo, quis in eius sancta familia non potest dici? Et hoc quidem ut dicerem, apud quosdam legi tractatores Catholicos diuinorum eloquiorum. Sed vbicumque hoc dixi, dixisse me nollem. Postea quippe vidi, non esse dicendum, quamuis nonnulla possit ratione defendi.] Editio Erasmi, post illas voces, *sancta familia*, apponit negationem, legiturque *non potest dici*. Quam particulam negantem, alij codices missam fecere. Vtraque lectio eodem recidet, si apposita particula negante, adiungatur in calce periodi nota interrogationis: alioqui lectio Erasmi esset contra mentem D. Augustini, qui significare voluit, quemlibet sanctum virum ut dici solet, *uir & homo Dei*, ita dici posse hominem Dominicum: at de Christo, qui non seruus in Dei familia, sed naturalis Filius est, sublimius esse pronuntiandum. Aperit tamen tradit, eum loquendi modum, posse aliqua ratione defendi: nempe ea quam proposuimus; seu sumptis prædicato non denominatiuè, sed essentialiter. Quanquam quia vltus ille talis prædicati, minus frequens est, consultius censuit eo abstinere: ac fortassis etiam ne adhiberet modum loquendi Appollinaristis familiare, & alio licet sensu, apud eos receptum ad erroris sui expressionem. Testatur enim Nazianz. orat. 1. ferè initio, & Hieron. l. 2. aduersus Rufinum, Appollinaristas, sic appellare solitos Christum.

Similiter Concilium primum Nicænum, vocauit Christum, *hominem Deiferum*, longè alio sensu quam Nestoriano à nobis improbat, ut intelligitur ex his verbis Athanasij serm. de SS. Deipara. [Sanctificata igitur superuentu Spiritus sancti Virgo & corroborata, & virtute altissimi grauida, eum gestabat qui ex sua propria essentia, Dei erat Filius, pro vnica eius diuinitatis natura, & gignit eundem incarnatum, & hominem factum secundum duarum naturarum proprietatem: eundemque duplicem, & vnum ex duobus constantem, inconfuse, immutabiliter, atque indiuifum credi oportere statuimus: non quidem Deiferum hominem, sed carnisferum Deum: ceterum neque hoc pro hæreticorum more intelligentes authores. Nicæni Concilij, sed, ut diximus ex operatione Spiritus & virtutis Altissimi, & imprægnatione Virginis, Deiferum hominem eum qui ex Virgine prodijt, credendum esse statuerunt, gestasse eam Dei virtutem, & energiam Spiritus, quæ operata est coram Pharaone & omnibus, Filijs Israël. Eadem ratione Principis Apostolorum, verba in actis Apostolorum de Christo prædicantis, rectè quidem ab eo esse dicta accipiunt, sed quæ ab istis tortuose & maliciose deprauantur, quum ita loquitur. *Iesum Nazarenum, quem vnxit Deus Spiritu sancto*, quæ verba ita nostri interpretantur, Deum scilicet in vtero Virginis creasse hominem sine vilo semine per operatione Spiritus, eumque vnxisse virtute Altissimi, quasi oleo exultationis præ consortibus suis (vti scriptum est.) Nam ipsum Filium Altissimi nominauit Scriptura, quem admodum & in Psalmis refertur, loquente Christo ad multos in e. *Et ego dixi, Dy estis, & Fily Altissimi omnes*. Nos igitur talia hæreticorum dogmata intellectusque, reprehendere & corrigere desiderantes, per præsentem Euangelij interpretationem asserimus, non Deiferum hominem esse Christum, sed carnisferum Deum,

Deum, quatenus Deus hominem gestat integrum, ab-
solutumque: Deus interim perfectus, & homo per-
fectus, unus ratione unius personæ, duplex tamen na-
tura.]

*Inferitur, inter quædam extrema vetari communi-
cationem idiomatum, ut inter abstracta.*

236. Servatis itaque ijs quæ diximus, ut scilicet for-
ma enunciandi concreta alterutrius Christi naturæ at-
tributa, de alia natura in concreto sumpta, legitima sit,
& talis quæ extremorum debitam identitatem non
tollat, ut hæcenus explicatum est, rectè ac verè huma-
na prædicata de Deo, & divina de homine enuncian-
tur. Comparari duntaxat concreta cum concretis; &
quidem concreta unius Christi naturæ totalis, cum
concretis alterius. Nam prædicationes omnes abstra-
ctorum unius naturæ cum abstractis alterius, vel ab-
stractorum unius cum concretis alterius, aut vicever-
sa, itémque prædicationes quatuorcumque partium hu-
manitatis de Verbo, & contrario, itémque partium
ipsarum inter se; quomodocumque partes sumantur,
hoc est siue abstractè siue concretè: omnes inquam
huiusmodi prædicationes, falsæ sunt & rejiciendæ, pro-
pter loquendo. Et ratio ducenda est ex defectu identi-
tatis debite, planè requisitæ ad fundandas prædicationes
legitimas. Nam ut iam tetigi, ad veritatem propo-
sitionis affirmantis unum esse aliud, exigitur ut prædi-
cationem prope enunciat per propositionem, sit aliquid
idem cum subiecto, alioqui interveniret falsitas in ea
vnius extremi affirmativa enunciatione de alio: quia
enunciare affirmatiuè, seu prædicare, est asserere unum
esse alterum.

Atqui inter divina & humana prædicata abstractè
sumpta, ut ab istis initium faciam, nulla est identitas:
Per abstractionem enim, præscinditur ab habente, seu
à supposito, ratione cuius inveniuntur extremorum
identitas, si in concreto effortentur. Sicut ergo prædi-
cationes illæ *dulcedo est albedo, quantitas est color*, rei-
ciuntur ut falsæ, deficiente identitatis extremorum, & tamè
in concreto admittuntur ut veræ, quia cum dicitur *dul-
cedo est albedo, quantum est coloratum*, sensus tantum est,
idem suppositum quod dulcedinem habet, albedinem
quoque habere; & suppositum habens quantitatem, habere
quoque colorem: ita in presenti negotio, prædicatio-
nes humanorum attributorum de Deo, & divinorum
de homine, admittuntur: prædicationes verò eorum-
dem extremorum in abstracto spectatorum, repudian-
tur. Quis enim propriè dicat, *Deitas est passio*? Vel quis
eius locutionem ferat, *humanitas est omnipotens*? Hanc
posterorem prædicationem, in qua concretum diui-
num prædicatur de abstracto humano, nego ferri pos-
se; nec idem dico de ea prædicatione qua concretum
humanum prædicatur de abstracto diuino, quam tan-
tum dico non esse propriam; quia est magna diversi-
tas inter extrema prædicta. Nam inter divina prædi-
cata concreta, collata cum abstractis humanis, nulla
profus interuenit identitas, atque adeò prædicatio est
planè falsa: & ne remota quidem ac mediata identi-
tas materialis, intercedit inter extrema, quæ possit esse
fundamentum affirmandi unum de alio. At in prædi-
catione concreti humani de abstracto diuino, vel ab-
stracti diuini de concreto humano, ut *Christus est Dei
verbum, & Dei sapientia, vel hic homo est Deitas*, potest
materialis aliqua identitas mediata & remota deprehē-
di; quæ non excludit quidem improprietatem, ac in-
solentiam prædicationis unius extremi de alio, tamen
sic aliqua tandem identitas. Quæ ratione utcumque
valent prædicationes illæ, *Deitas est passio*, *Deitas est
crucifixus*; Quæ propositiones eatenus trahi possunt ad
verum sensum, quatenus Verbum est materialiter idem

cum Deitate: Verbum autem in natura sua humana
rectè affirmatur passum, & crucifixum. Confirmat ex
varijs Scripturis & Patribus eos loquendi modos, Ful-
gentius ad q. 2. Ferrandi.

*Item inter humanitatis partes, ac Verbum: ip-
sæque inter se partes.*

237. Tandem inter quascunque partes humanitatis,
hoc est siue essentielles, siue integrantes, collatas cum
Verbo aut Deitate; vel inter ipsas; profus exulas
identitas, atque adeò neque valent prædicationes. Si
quæ enim identitas interveniret, partes inter & Deum
aut Deitatem, non alia eorè esset quàm suppositi diui-
ni; ea verò deest: non quidem quoad formale signi-
ficatum suppositi, siue quoad substantiam, quæ eadem
est in quibusvis Christi partibus & Deo Verbo; sed
quoad totum significatum suppositi; quia suppositum
est aliquid completum, non item partes. Quare sicut
ob eam causam non dicimus, *homo est pes*, vel *homo est
anima*, ita non licet dicere *Verbum est anima Christi* vel
pes Christi: tamen verum est, substantiam Verbi, eas
partes in genere partialis substantiæ complete. Deno-
minatiuè tamen dicere licet Verbum esse capitatum,
aut oculatum, &c. Quod item de puris hominibus af-
firmamus, quia sensus earum locutionum duntaxat
est, Verbum aut hominem, esse idem cum habente
oculos, & caput. Video opposui posse dictum Euan-
gelistæ. *Verbum caro factum est*. An non enim caro, est
duntaxat pars humanitatis, & tamen de Verbo enun-
ciatur? Sed facile est percipere, in huiusmodi locutio-
ne *carnis* vocè vltipari Synecdochicè, pro toto homi-
ne, qui carne & anima constat: ut idem sit, *Verbum ca-
ro factum est*, ac si diceretur *verbum factum est homo*, quod
pulehrè tradit Nazianz. orat. 5. 1. *sub finem*, probatis ple-
risque Scripturis, in quibus *caro* sumitur pro integro
homine. Eas item ad hoc ipsum profert late S. Fulg. l. 1.
ad Tractum. c. 17. & hinc incarnatione c. 9.

Iam verò inter ipsas Christi partes, ut animam, &
corpus, vel pedem & caput, non valet prædicatio, ean-
dem ob causam ob quam rejecimus prædicationes in-
ter Verbum & partes: ridiculūque est. Ochan in Cen-
tilogio conclus. 13. cum eas prædicationes admisit, ar-
gumento ducto, ex eo quod communicatio idiomatum
locum habeat inter naturam humanam & diui-
nam, propter assumptionem humanitatis ad substantiam
Verbi: atque adeò locum etiam habere debeat
inter Deitatem & partes humanitatis, quæ æquè as-
sumptæ sunt à Verbo, ac tota humanitas. Ex quo denuo
infert, debere etiam locum habere inter partes, ob
communitatem substantiæ Verbi, quæ vnica termi-
nat omnes Christi partes. Sed hoc argumentum ruit
conuulso fundamento, & monstrata disparitate inter
humanitatem, & partem quancunque. Nam humani-
tas est natura totalis, de qua concretè accepta, rectè
prædicatur suppositum Verbi. At de parte quacunque
humanitatis, non prædicatur suppositum, cum sit in-
completa: suppositum autem sit quid completum.

Breviculus capituli, & usus doctrine.

238. Appono breuiculū fufioris disputationis de cō-
municatione idiomatum, seu quomodo in Christo, ob
cōcursum diuinitatis & humanitatis in eandem Verbi
substantiam, prædicata humana de Deo, & diuina de
homine enunciantur. Prædicata humana concreta, de
hoc Deo seu Verbo, & vicissim diuina concreta de hoc
homine, verè enunciantur: salua tamen prædicationis
forma, quæ huiusmodi extremorum debitam identi-
tatem non tollat: hoc est, dummodò nec sit implican-
tia in adiecto, & absit reduplicatio; nec essentialia de-
nominatiuè prædicentur. At abstracta vnius naturæ,
de abstractis alterius; vel concretum de abstracto; vel
pars

pars humanitatis de Deo, aut è contrario, vel ipsæ inter se partes, falsò & illegitimè enunciantur.

Vim huius doctrinæ permagnum, eruit Theodoretus, Hebr. 2. agens de Dei Verbo. [Non erubescit, inquit,] propter hominum salutem, vel humilibus vti verbis, præter suam dignitatem. Est planè hæc dignitas infinita, quòd Deus paupertatem nostram ea quoque in parte sibi adoptare voluerit. Non possunt satis sufficere Chrysostomus hom. 15. in ep. ad Rom. in *Moralis*, & Saluianus 4. ad Ecclesiam, *sub medium*, quod Christus voces in se, pauperum, nudorum, vinctorum, cæterorumque egentium transferat ex charitate. Hic verò non ex mero affectu, sed cum reali fundamento, abiectiones nostras omnes in se transfigurat. Docemur nos quoque, aliorum abiectiones & miseras, compatiendo nostras dicere, vt Augustinus notauit hom. 15. ex 50.

SECTIO V.

Enodationis Catholica diuini enigmati, hætenus propositæ ac discussæ, illustratio, subiectis emblematis sacris & allegorij.

239. **S**ive primænam spectes emblematis notionem, pro accessione ornandæ rei causâ, vt est apud Vlpianum l. 19. ff. de *am. & argen.* & c. siue vulgarem, pro delineatione amena & ad persuadendum minis operosa, iure his quas subijcio mysterij propositi expressionibus, emblematum nomen indere posse videor: Quòd & anteriori mysterij huius propositiõis enigmati, accedant ad ornamentum, & non exiguis sacris amœnitatibus conuellantur, sintque intellectu longè faciliores & clariores. Verum ne infinitam vim, huiusmodi expressionum huius mysterij cumulem; exiguum dumtaxat repræsentabo earum numerum, ex ijs quæ in Scripturis aut Patribus sunt frequentiores, aut quæ è re nostra magis esse videbantur. Cuiusmodi sunt quas sequentes tituli exhibent, Verbum prolatum, scriptum, vestitum calceatum, obumbratum, effusum, instrum, abbreviatum, inequitans, negocians, hamatum, fermentans.

CAPVT I.

Verbum prolatum.

Nullam esse aptiorem scalam, qua ad Deum & diuinam subuehi liceat, consideratione attenta animæ nostræ, dixit S. Basilus serm. in illud *Attende tibi*, & optime S. Anselmus c. 64. monol. vt non immeritò, esse hoc *ostium contra ostium*, de quo Propheta, censuerit S. Greg. hom. 17. in Ezech. itaque huius mysterij per typos manifestiores exhibendi, initium faciam ab eo typo quem suppeditat anima nostra. Neque verò consilium est reuolui in ea quæ superius proposita sunt, de analogia mysterij huius & vnionis animæ nostræ cum corpore: quo exemplo tam multos Patres ad huius mysterij elucidationem aliquam vfos vidimus, estque appositissimum; quandoquidem iuxta Nyssenum in 99. de imagine, sicut anima nostra nuda & per se sumpta est Dei imago; ita effigies Dei cum carne inuncta, est anima nexa corpori. In hæc denuò relabi non placet. Possimus enim alia ratione, & quidem optima, valdeque accommodata, typum verbi Diuini, & in seipso, & carni nostræ confibulati, ex nostra anima ducere, cum varijs Patribus quos mox proponam, & cum S. Thoma opusc. 6. ad artic. 3. Symboli.

Preludium ad expositionem analogia prolationis verbi mentalis, cum Incarnatione Verbi Dei.

240. Huius rei gratiâ supponendum est, quod est apud Patres vulgatissimum, esse in anima nostra Trinitatem quandam, ratione cuius non modò finis ad imaginem Dei vt vnus est, sed etiam prout est trinus. Agnoscit eam Trinitatem creatam Gregor. Nyssenus opusc. de imag. Et S. Augustinus 9. Trinit. c. 2. & plerisque sequentibus, & passim alij Patres. Et est sanè in nobis memoria secunda, quæ quoties ad recogitandum accingimur, efformat verbum nostrum mentale, illudque ex se depromit, ex verbo sine notitia, affectus & amor procreatur. In quo processu aliquam Patris Filium gignentis per intellectionem, & Verbi ea via geniti, & Spiritus sancti per viam voluntatis & amoris ex vtroque procedentis, cernere licet: vt S. Anselmus fusè prosequitur in monologio à c. 4. 5. ac si ipse est Auctor libri de cognitione veræ vitæ, longa apud eundem tractatio habetur analogiæ prædictæ à c. 14. libri illius. Apud S. Athanasium q. 4. ex nouis, loco memoria secundæ quam Patri respondere diximus, aptius assignatur substantia ipsa animæ, quæ est fons potentiarum, & via substantialis. Quod ad rem nostram parum refert qui nunc Verbi nostri vnionem & productionem, eiusque cum Diuino Verbo analogiam obiter tantum attendimus.

Illud potius nunc spectamus quod eadem q. 4. egregiè prosequitur Athanasius, & Gennadius Scholarius in via salutis, qua coram Turcorum Principe de rebus nostræ fidei disseruit; Nempe, præter eum verbi nostri mentalis statum, quem habet in anima vi productionis quam eo modo accipit, alium spectari posse eius statum, quo verbum, prius merè spirituale & nobis immanens, foras quasi prodit, & veluti corporatur atque efficitur. Quod duobus modis potest contingere, prior est per verbi nostri communicationem cum alio per verba vocæque materiales. Nam quando alteri colloquimur, verbum nostrum de sinu nostro profunditur & eructatur, illigatum sono. Hanc S. Athanasius, ait esse generationem verbi per labia, eamque accuratè in hunc modum distinguit à priore generatione. [Sermo hominis duplicem habet generationem, & in duabus lationibus generatur: vnâ quidem lationem habet ab anima, altera autem à labijs. Et nascitur quidem sermo hominis ab anima, cum quis cogitat quid dicere: Cogitatio enim prima generatio est rationis, quia cogitat pronunciare illum sermonem: non profert autem illum per labia: sed seruat eum sermonem anima in sinibus suis, & est cogitatio illa prima generatio sermonis ab anima. Ille enim, etiam si nascatur ab anima, primam generationem habet, sed quando cogitat illum anima: sed non profert illum, sed diligenter conseruat eum. Quando autem vult aperire sermonem, tunc profert eum ex labijs, & hæc est secunda generatio ex labijs. Ipsa autem ex labijs secunda generatio sermonis, aperit sermonem omnibus, nec ampliùs sermo obsecutus est, sed aperitus. Quando autem profertur sermo per labia, tunc omnes audiunt eum: & manifestus fit omnibus: & hæc generatio dicitur, quæ per labia exit secunda generatio sermonis, aded vt duæ sint generationes sermonis nostri: vna quidem animæ, quando cogitat de enuncians sermone, quæ & prima generatio dicitur.] Altera verò est generatio per labia. Similiter de prima verbi mentalis corporatione, philosophatur S. Fulgentius ad sermonem Fastidiosum, c. 16. Posterior modus quasi corporandi verbi mentalis, est is quo mentalis conceptio, Scripturæ illigatur. Vterque hic modus, egregiam omnino expressionem continet mysterij incar-